

Technická univerzita v Liberci
Hospodářská fakulta

Studijní program: 6208 – Ekonomika a management
Studijní obor: Podniková ekonomika

Čína, významný obchodní partner a konkurent
China, Important Business Partner and Competitor

BP – PE – KPE – 200802

LENKA BORNOVÁ

Vedoucí práce: Ing. Ludmila Kučerová, katedra podnikové ekonomiky

Konzultant: Ing. Lenka Šikolová, Preciosa, a.s.

Počet stran
Datum odevzdání 11. 1. 2008

Počet příloh 1

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

Dne 11. 1. 2008

RESUMÉ

Čína se stala fenoménem dnešní doby. Překvapuje svět obrovským rozmachem hospodářství. Díky své tradici je považována za svět sám o sobě. Tato země s největším počtem obyvatel dosahuje na nejsilnější ekonomiky světa. Vyznačuje se odlišným podnikatelským prostředím, které vychází z tradičních hodnot čínské filosofie a myšlení. Čína je zemí, která se pokusila o spojení komunismu s uplatňováním principů tržní ekonomiky. Pokračuje na své cestě postupnému otevírání se okolnímu světu. Nesmírná pracovitost Číňanů a příliv zahraničních investic přispěly k tomu, že se stala důležitým činitelem, který výrazně ovlivňuje světovou ekonomiku.

Čína nabízí obrovské příležitosti. Pokud se podnik rozhodne pro spolupráci s čínským partnerem, určitě dospěje k názoru, že se jedná o velmi specifického partnera.

Tato práce uvádí základní přehled o ekonomické situaci Číny, dále popisuje vztah Číny k Evropské unii a ostatním zemím. Uvádí také možnosti vstupu na čínský trh, příležitosti a rizika tamějšího trhu. V poslední části popisuje skutečnosti z praxe.

RÉSUMÉ

China has become a phenomenon of these days. It surprises the world by a great economic expansion. Due to its tradition China is found as a world on its own. This country having the largest amount of inhabitants and has reached up to the position of the strongest economy in the world. China is characterized by a different corporate environment that is based on traditional values of Chinese philosophy and thoughts. China is a country that has tried to combine communism and principles of a free market economy. China carries on with gradual opening to the rest of the world. Due to a Chinese diligence and a flow of foreign investments, the country has become one of the most important elements effecting all world economies.

China offers great opportunities. If a company decides to cooperate with a Chinese partner, it will surely find out how specific partners they are.

This essay shows the basic overview about an economical situation in China. There are also described relationships between China and the European Union and between China and other countries. I have also mentioned possibilities how to enter the Chinese market, its opportunities and risks. In the last part of the essay I describe the facts I have experienced so far.

KLÍČOVÁ SLOVA:

Dovoz textilu

Guanxi

Hospodářské reformy

Kupní smlouva

Mezinárodní organizace

Obchodní bilance

Ochrana práv duševního vlastnictví

Ochranná opatření

Proexportní politika

System dvojí kontroly

Zahraniční investice

Zvláštní ekonomická zóna

KEY WORDS:

Import of Textile

Guanxi

Economic Reforms

Sales Agreement

International Organization

Balance of Trade

Protection of Rights of Intellectual Property

Protection Measures

Foreign Trade Support

Double-Checking System

Foreign Investment

Special Economic Zones

OBSAH

Úvod	9
1 Čína, základní informace o teritoriu, vnitropolitická situace a ekonomická charakteristika země	10
1.1 Základní informace o teritoriu	11
1.2 Politický systém	13
1.3 Historie Číny	15
1.4 Hospodářské reformy a ekonomický vývoj	16
1.5 Ekonomická situace	17
1.6 Struktura národního hospodářství	18
1.7 Zahraniční obchod ČLR	20
1.8 Zahraniční investice a zvláštní ekonomické zóny	21
2 Členství Číny v mezinárodních organizacích a regionálních uskupeních	23
2.1 Členství ČLR v mezinárodních organizacích a závazky vyplývající z ujednaných dohod	23
2.2 Stručný popis vztahu ČLR k EU, USA a Africe	27
3 Obchodní a ekonomická spolupráce ČLR a ČR	31
3.1 Vzájemná obchodní bilance	31
3.2 Smluvní základna	33
3.3 Proexportní politika ČR, příležitosti spolupráce	34
4 Obchodně politické podmínky pro vstup zboží vyrobeného v ČLR na trh EU, podmínky obchodování na čínském trhu	37
4.1 Podmínky dovozu čínského zboží, problematika dováženého textilu	37
4.2 Způsoby vstupu na čínský trh	39
5 Charakteristika exportu firmy Palace de Bijoux, s.r.o. do ČLR	43
5.1. Informace o podniku a výchozí situace	43
5.2. Uzavření obchodu a struktura kupní smlouvy	43
5.3 Vazby guanxi	46
5.4 Závěr a zhodnocení	47
Závěr	49
Seznam literatury	50
Seznam obrázků a tabulek	51
Seznam příloh	52
Příloha 1	53

SEZNAM ZKRATEK A SYMBOLŮ

APEC	Asia-Pacific Economic Cooperation
AQSIQ	General Administration of Quality Supervision Inspection and Quarantee
BIS	Bank for International Settlements
CCC	China Compulsory Certificate
ČLR	Čínská lidová republika (The People's Republic of China)
ČR	Česká republika (Czech republic)
EK	Evropská komise (European Commission)
EU	Evropská unie (European Union)
FAO	Food and Agriculture Organization, FAO
IBRD	International Bank for Reconstruction and Development
ICAO	International Civil Aviation Organization
ICC	International Criminal Court
IDA	International Development Association
IFC	International Finance Corporation
ILO	International Labour Organization
IMF	International Monetary Fund
IMO	International Maritime Organization
IOC	International Olympic Committee
IP	Duševní vlastnictví (Intellectual Property)
ISO	International Organization for Standardization
MOFCOM	Ministry of Commerce of the People's Republic of China
MoU	Memorandum of Understanding
UN	United Nations
UNCTAD	United Nations Conference on Trade and Development
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
WIPO	World Intellectual Property Organization
WFOE	Wholly Foreign Owned Enterprise
WTO	World Trade Organization

ÚVOD

Čína představuje mocnost v mnoha ohledech. Počet obyvatel překonal 1,3 bilionu obyvatel, což je zhruba jedna pětina světové populace. Hospodářský růst Číny je však nerovnoměrně rozložen. Tento stát byl vždy tradičně zemědělskou zemí. I přes výrazné stěhování obyvatelstva do měst, zůstává ve venkovských oblastech přibližně polovina obyvatelstva, která je závislá pouze na zemědělství a potýká se s vážnými problémy nezaměstnanosti a chudoby. Patrné jsou také rozdíly mezi přímořskými rozvinutými provinciemi a zaostalejší centrální a západní Čínou. Hospodářské reformy nastartované v roce 1978 měly zásadní vliv na rozvoj a růst čínské ekonomiky. Síla čínské ekonomiky je založena na ambicích čínské vlády stát se hlavním hráčem ve světové ekonomice. To dokazuje konání Olympijských her v Pekingu v roce 2008. Dalším důkazem je oblast výstavby. Pět z desíti nejvyšších budov světa se nachází právě v Hongkongu a na pevnině Číny.

Čínská ekonomika prošla zásadní změnou, z období, kdy byla oddělena od okolního světa, k období, kdy se mu postupně otevírá. Přijímá vlivy západních zemí, přičemž si stále zachovává svoji identičnost a tradici. V každém případě je Čína dnes považována za novou rozvíjející se světovou velmoc a hlavního hráče ve světovém hospodářství.

V této práci jsem si dala za cíl poskytnout základní informace o čínské ekonomice, která má prudce rostoucí tendenci a stále větší vliv v globálním světovém měřítku. Celý text jsem rozdělila do pěti kapitol. Nejprve podávám základní informace o teritoriu a ekonomické situaci v zemi. Následuje vyjmenování mezinárodních organizací, ve kterých má Čína své zastoupení a hlavní závazky vyplývající z těchto členství. Třetí kapitola se věnuje vzájemné spolupráci České republiky a Čínské lidové republiky. Navazující část podává základní přehled možností vstupu zahraničních osob na čínský trh a podmínky dovozu čínského zboží na trh Evropské unie. V poslední kapitole popisují obchodní spolupráci podniku, ve kterém pracuji, s čínským odběratelem. Na závěr uvádím princip guanxi vztahů, který hraje významnou roli v podnikatelském prostředí a významně ovlivňuje vazby mezi lidmi nejen na obchodní úrovni.

1 Čína, základní informace o teritoriu, vnitropolitická situace a ekonomická charakteristika země

Čína má více jak čtyři tisíce let starou historii a kulturu. Výrobu hedvábí, vynález kompasu, papírových peněz a střelného prachu si každý spojuje právě s Čínou. Podle čínské tradice existuje pět světových stran: sever, jih, západ, východ a střed. Ve středu vznikla – jak napovídá její název – „Říše středu“. Až do roku 1911 byla „Říše středu“ císařstvím a v roce 1949 se stala Čínskou lidovou republikou (ČLR). Čína prošla ve svém vývoji obdobím uzavřenosti k období otevírání se světu. ¹

Obrázek 1 – Mapa Číny

zdroj: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ch.html>

¹ Chinaembassy [online]. [cit. 6.2.2004]. Dostupné z: <<http://www.chinaembassy.cz/cze/zgk/t126986.htm> >

1.1 Základní informace o teritoriu

- **oficiální název státu:** Čínská lidová republika
- **rozloha:** 9,596 mil. km²
- **počet obyvatel:** 1 321 852 000 (odhad z července 2007)

- **demografické složení obyvatelstva:**

0–14 let	20 %
15–64 let	72 %
65 let a více	8 % (odhad z července 2007)

průměrný věk dožití: 71, 96 let

- **městské obyvatelstvo:** 41,8 % z celkové populace
- **venkovské obyvatelstvo:** 58,2 % z celkové populace
- **muži:** 51,5 % z celkové populace
- **ženy:** 48,5 % z celkové populace
- **národnostní složení:** Chanové 92 %
další národnosti 8 %

- **administrativně správní členění země:**

- **22 provincií** (Hebei, Shanxi, Liaoning, Jilin, Heilongjiang, Shaanxi, Gansu, Qinghai, Shandong, Jiangsu, Zhejiang, Anhui, Jiangxi, Fujian, Henan, Hubei, Hunan, Guangdong, Sichuan, Guizhou, Yunnan, Hainan)

- **5 autonomních oblastí** (Vnitřní Mongolsko, Ningxia, Xinjiang, Guangxi, Tibet)

- **4 municipality** (samosprávná města - Peking, Šanghaj, Tianjin, Chongqing)

Součástí ČLR jsou **dva zvláštní správní regiony, Hongkong a Macao** s vlastními vládami, právními systémy a ústavními dokumenty; v otázkách zahraniční politiky a obrany podléhají ústřední vládě. ČLR pokládá za svou provincii i nezávisle spravovaný ostrov Tchaj-wan; proto je v některých zdrojích uváděn počet provincií 23.¹

¹ vše ze zdroje Businessinfo [online]. [cit. 10. 10.2007]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/sti/cina-zakladni-informace-o-teritoriu/1/1000539/>

- **hlavní město:** Peking (Beijing) 14,07 milionu obyvatel
- **peněžní jednotka:** 1 Renminbi/CNY (yuan) = 10 jiao = 100 fen

Obrázek 2 – Administrativní dělení Číny

zdroj: [http://www.lib.utexas.edu/maps/middle east and asia/china admin 91.jpg](http://www.lib.utexas.edu/maps/middle%20east%20and%20asia/china%20admin%2091.jpg)

1.2 Politický systém

Čínský politický systém představuje určité spojení mezi státem a komunistickou stranou. Ta je největší politickou stranou a o budoucnosti Číny se rozhoduje v kompetenci několika představitelů komunistické strany. Je také bezesporu největší politickou stranou světa co do počtu jejích členů. Centrum moci se nachází uvnitř Komunistické strany Číny. V zemi existuje i tzv. "demokratická opozice". Tou je několik stran jako např. Čínská demokratická liga či Revoluční výbor Kuomintangu, jsou však podřízeny vedoucí úloze KS Číny.¹

Hlavou státu je od 15. března roku 2003 **prezident Hu Jintao** (Chu Ťin-tchao), **víceprezidentem je Zeng Qinghong** (Ceng Čching-chung) také od 15. března 2003.¹

Formálně je oddělena státní moc od vedení KS, země má prezidenta a vládu s premiérem. Státní zřízení a orgány státní moci byly v začátcích existence ČLR definované ve Společném programu Čínského lidového politického poradního shromáždění, přijatém na svém prvním zasedání v září 1949, na němž bylo rozhodnuto o vyhlášení Čínské lidové republiky. Tento dokument plnil funkci ústavy až do roku 1954, kdy se po volbách sešlo první Všečínské shromáždění lidových zástupců a spolu s dalšími zákonodárnými akty schválilo první ústavu ČLR. Nová znění ústavy byla následně tímto orgánem přijata v roce 1975 a 1978 a do současnosti platí ústava z roku 1982. Podle ústavy z roku 1982 je Čínská lidová republika „socialistický stát demokratické diktatury lidu vedeného dělnickou třídou, založený na svazku dělníků a rolníků“. Vedoucí úlohu má Komunistická strana Číny. Komunistická strana Číny byla založena v červenci 1921. Její první sjezd se konal v Šanghaji v roce 1921 za účasti Mao Ce-tunga.²

1 Businessinfo [online]. [cit. 10. 10. 2007]. Dostupné z: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/cina-vnitropoliticka-charakteristika/2/1000539/>>

2 Chinaembassy [online]. [cit. 6.2.2004]. Dostupné z: <http://www.chinaembassy.cz/cze/zggk/t126984.htm>

15. října 2007 se konal 17. sjezd Komunistické strany Číny a trval do 26. října 2007. Na sjezdu KS Číny byl dohodnut přechod pravomocí vedoucích činitelů země. Ti dosáhnou v roce 2012 věku 70 let a budou odcházet do důchodu. Vystoupení současného prezidenta Číny lze charakterizovat se slovy „ekonomický růst zůstává hlavním cílem Číny a bude se i nadále pokračovat v budování socialismu s čínskými znaky“.¹

Výsledky Komunistického sjezdu Číny ovlivnily jednání tzv. „Ústřední ekonomické pracovní konference, konané v Pekingu počátkem prosince 2007. Jednání bylo zaměřeno na stanovení priorit ekonomické politiky v ČLR v roce 2008. Účastníci konference se shodli, že je nezbytné zaměřit se na přípravu opatření, jejichž realizace přispěje k odvrácení hrozby „přehřátí“ ekonomiky, a zamezení dalšího růstu inflace. V tomto smyslu budou uplatněny monetární instrumenty s cílem regulace nadměrného objemu likvidních prostředků v čínském bankovním systému a omezení poskytování bankovních úvěrů. Spolu s prováděním výše zmíněné měnové politiky vplynuly z jednání další záměry pro rok 2008. Týkají se zvýšení výdajů na realizaci programů v oblasti sociálního zabezpečení a zdravotnictví. Dále budou vládou podporovány projekty určené na vzdělávání, také bude zvýšena výroba základních potravinářských produktů.

Každá země má svoji minulost a pro pochopení všech souvislostí je třeba uvést důležité mezníky, které se odehrály v historii Říše středu. Tato práce si nedává za úkol vypsát všechny historické události Číny, soustředí se především na nové moderní období a politické souhry, které měly bezprostřední vliv na současný rozvoj čínské ekonomiky.

1 Foibos [online]. [cit. 30. 11. 2007]. Dostupné z: <<http://foibos.cz/vsechny/cina/253/>>

1.3 Historie Číny

Počátky čínské státnosti se datují od roku 221 před n. l., obrovské říše a císařství přetrvávají do roku 1911, kdy bylo císařství zrušeno. Následně zažívá Čína občanskou válku, japonskou invazi a druhou světovou válku. Toto období končí vítězstvím komunistů a **vyhlášením Čínské lidové republiky dne 1. října 1949.**¹ Vyhlásil ji vůdce **Mao Ce-tung** (1893-1976), který byl zvolen předsedou ústřední lidové vlády v Pekingu na náměstí Nebeského klidu, jako stát založený na socialistických principech a komunistických myšlenkách. Mao Ce-tung byl předsedou Komunistické strany Číny od roku 1935 a patří bezesporu mezi nejvýznamnější osobnosti Čínské lidové republiky. Získal přezdívku „Velký kormidelník“. Mao Ce-tung se podílel na budování Komunistické strany Číny a jeho politická filosofie je dodnes nazývána jako Mao Ce-tungovo myšlení. Období vlády Mao Ce-tunga (1949-1976) a naděje vkládané do maoismu přinesly Číně mimo jiné řadu zklamání. Na konci roku 1957 začal Mao propagovat akci nazvanou **Velký skok vpřed**, která měla urychlit hospodářský rozvoj země. Čína měla v souladu s tímto programem zvýšit průmyslovou a zemědělskou výrobu. Protože do výroby oceli byli zapojeni také zemědělci, došlo k velkým ztrátám na úrodě. To způsobilo v zemi velký hladomor a smrt více než 30 milionů lidí. Došlo k naprostému rozvrácení hospodářství a obzvláště zemědělství.¹

Poslední desetiletí Maovy vlády, od roku 1966 do jeho smrti, je známo jako období Velké kulturní revoluce, která trvá v letech 1966 až 1969. Prvotním záměrem kulturní revoluce byla eliminace „kapitalismu“ uvnitř Komunistické strany Číny. Mladí lidé se seskupovali v oddílech Rudé gardy a ničili vše, co bylo považováno za cizí a staré. Byly uzavřeny střední školy a univerzity, aby se mladí lidé mohli věnovat revoluci. Kulturní revoluce je dodnes považována za jedno z nejnešťastnějších období moderních čínských dějin. Přinesla totiž smrt miliónům obyvatel, přinesla také velké ztráty na národním kulturním a uměleckém dědictví (byly páleny knihy, ničeny budovy a historická muzea).

¹ Chinaembassy [online]. [cit. 6. 2. 2004]. Dostupné z: <http://www.chinaembassy.cz/cze/zggek/t126986.htm>

Čína prošla ve svém vývoji obdobím uzavřenosti k období otevírání se světu. Po vzniku ČLR v roce 1949 začaly být v zemi uplatňovány ekonomické zásady po vzoru SSSR. Ty však k úspěchu nevedly; některé jiné plány, se kterými přišli čínští komunisté později vedly navíc k hospodářské katastrofě (výroba oceli na vesnicích a další podobné projekty).

1.4 Hospodářské reformy a ekonomický vývoj

Rozhodující zlomový bod ve vývoji čínské ekonomiky sehrály **hospodářské reformy**. Tyto reformy, započaté v roce 1978, byly určujícím činitelem proměny Číny, jejího zapojení do světové ekonomiky a rozvoje čínského hospodářství. Mluví se o nastolení socialistického tržního hospodářství, nebo také o „kapitalistickém tržním systému s idejemi socialismu, který si zachovává svá čínská specifika“.¹ Od nastavení těchto ekonomických reforem zaznamenala země obrovské úspěchy v rozvoji ekonomiky a společnosti.

První etapa reforem byla nastartována v roce 1978 politickým představitelem Teng Siao-pchingem a vyvolala výjimečný růst čínské ekonomiky. Čína se poprvé přihlásila k tržním principům a stanovila základy pro uplatňování socialistické tržní ekonomiky. Vznikla nová kombinace, kombinace kapitalismu kontrolovaného komunistickou stranou. Cílem čínské vlády byl rozvoj vnitřní ekonomiky a prohloubení mezinárodní spolupráce. Hospodářská výkonnost Číny spočívá v této době především v rozvoji průmyslu a exportu. První oblastí, které se týkalo provedení reforem, byl venkov a s tím související dekolktivizace pozemků. Postupně docházelo k liberalizaci obchodu a v roce 1980 byly vybudovány první čtyři zvláštní hospodářské zóny. Postupně se reformy šířily i do menších a středních měst a byly směřovány především na rozvoj soukromého podnikání.

1 Chinaembassy [online]. [cit. 6. 2. 2004]. Dostupné z: <<http://www.chinaembassy.cz/cze/zggk/t126981.htm>>

Hlavní faktor působící na rozvoj čínské ekonomiky mají také nabídky zahraničním investorům. V roce 1989 došlo k zastavení reformy z důvodu prudké inflace. Následující rok vznikají dvě důležité burzy, jedna v Šanghaji a druhá v Shenzhen, v souvislosti s přilákáním investičních společností do země. Zahraniční společnosti zakládají v zemi průmyslové výrobní závody a využívají potenciálu levné pracovní síly. Tyto investice učinily z Číny hlavní světovou dílnu.

1.5 Ekonomická situace

Hospodářské reformy vyvolaly obrovskou **expanzi čínské ekonomiky** a prudký růst hrubého domácího produktu. Tento trend pokračuje do dnešní doby. V roce 2007 se mohla Čína chlubit následujícími hodnotami ekonomických ukazatelů.

- ▶ V roce 2006 rostla ekonomika země tempem 10,7 % oproti roku 2005,
- ▶ čínský vývoz stoupl ve stejném roce zhruba o 30% oproti roku 2005,
- ▶ Čína je majitelem největších devizových rezerv, kterých má 1,33 bilionů USD,
- ▶ saldo obchodní bilance bylo v roce 2006 v přebytku o 177,5 miliard dolarů,
- ▶ v roce 2005 předstihla čínská ekonomika ekonomiku francouzskou a britskou a dostala se na čtvrté místo na světě (před USA, Japonskem a Německem).¹

Svět počítá s tím, že zanedlouho předstihne i Německo a bude stát na třetí příčce nejsilnějších ekonomik světa. Podle odhadů ekonomických expertů se očekává, že do roku 2020 zaujme Čína přední místo ekonomicky nejsilnější země na světě. Dostojí tak svému názvu a stane se „Středem světa“.

1 Businessinfo [online]. [cit. 10. 10. 2007]. Dostupné z: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/cina-ekonomicka-charakteristika-zeme/4/1000539/>>

1.6 Struktura čínského hospodářství

Tradičně byli Číňané usazeni na venkově a věnovali se převážně zemědělství. Teprve v moderní době se stěhují do měst. Dochází ke zvýšení podílu městského obyvatelstva a zvyšování podílu průmyslové výroby.

Čínské hospodářství mělo podle HDP v roce 2006 následující strukturu.¹

- zemědělství 11,8 %
- průmysl 48,7 %
- služby 39,5 %.

Největší podíl na růstu **průmyslové výroby** má sektor těžby ropy a zemního plynu, následuje sektor výroby a dodávky elektřiny a tepla. Mezi hlavní průmyslové výroby patří produkce oceli a ocelových výrobků, těžba železné rudy, výroba cementu, výroba příze, textilu, mikropočítačů, televizorů, mobilních telefonů, motorových vozidel. Z pohledu národní bezpečnosti jsou důležité sektory, ve kterých má stát absolutní kontrolu. Jedná se o armádní sektor, dále sem patří produkce a distribuce energie, ropný a petrochemický průmysl, uhelný průmysl, telekomunikace, letecký a námořní průmysl. Stavebnictví zaznamenává také růst, především v Pekingu v souvislosti s uspořádáním Olympijských her v roce 2008. Byly dobudovány obří stavební díla jako je železnice spojující provincii Qinghai a Tibet nebo Přehrada Tři soutěsky na řece Jang-c'-ťiang.

Zemědělství je významným sektorem čínského hospodářství, představuje zdroj pracovních míst především ve venkovských oblastech a zaměstnává zhruba polovinu obyvatel Číny. Vláda proto napomáhá rozvoji zemědělství a podporuje ho formou řady reforem.

¹ Businessinfo [online]. [cit. 5. 1. 2008]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/sti/cina-ekonomicka-charakteristika-zeme/4/1000539/>

Konkrétně je to poskytování výhodných úvěrů do oblasti zemědělství nebo zrušení zemědělské daně, která byla v Číně placena po tisíce let. Podíl zemědělství na tvorbě HDP se však stále snižuje. V souvislosti se vstupem Číny do WTO jsou postupně odstraňovány tarifní kvóty na stěžejní zemědělské produkty jako je pšenice, rýže, kukuřice, palmový a sójový olej, cukr, atd.

Na rozvoj **terciální sektoru** má podstatný vliv přijetí Číny do WTO a zlepšení podmínek při zakládání společností pro zahraniční osoby, které chtějí na území Číny podnikat. V poslední době se v rozvíjí také turistika a služby s ni spojené.

Čína je zemí protikladů a rozporů. Především je to patrné v rozdílnosti životní úrovně obyvatelstva ve městech a na venkově. Další nesoulad je mezi přímořskou částí Číny a jejím vnitrozemím. Ve městech žije přibližně 500 milionů obyvatel a na venkově asi 800 milionů. Mzdy v zemědělství jsou velmi nízké a proto se Číňané často stěhují do měst za prací. Pro porovnání lze uvést, že na východním pobřeží Číny si dělník vydělá i 350 USD měsíčně zatímco ve vnitrozemí se platy pohybují okolo 100 USD.

Čína je často označována jako levný producent textilu. Trendem současné doby v mnohých případech je přesun od kvantity ke kvalitě. Čína se začíná koncentrovat na produkci složitějších výrobků a celků. Velmi diskutovaným a aktuálním tématem je **automobilový průmysl a jeho vývoj v Číně**, který stojí v pozornosti celého světa. Do budoucnosti se předpokládá, že se Čína stane největším vývozcem automobilů na světě. Dosud je zájem čínských automobilek omezen a soustřeďuje na méně vyspělé trhy jako je Rusko, Egypt a Turecko. Expanzi na trh Evropské unie plánují Číňané během pěti let. Do té doby musejí vyřešit řadu kvalitativních záležitostí, aby měli šanci na vyspělém evropském trhu uspět a prosadit se. Každopádně však Čína představuje v tomto směru obrovského konkurenta.

Čína je také druhým největším spotřebitelem ropy na světě, hned za USA. Má proto v tomto směru významný vliv. Na mezinárodním trhu s neobnovitelnými zdroji má téměř rozhodující podíl a ovlivňuje ceny energií. Je na prvním místě ve spotřebě uhlí a hned na druhém místě ve spotřebě ropy na celém světě.

Prudký ekonomický rozvoj má pro Čínu také druhou stinnou stránku. Jsou to vážné **ekologické problémy**, se kterými se země potýká. Dochází ke znečišťování ovzduší, vod a zemědělských půd. Na jedné straně se toto děje v důsledku umístění mnoha průmyslových výrobních a rostoucí populaci obyvatelstva a jeho urbanizaci, na straně druhé v důsledku mnoha ekologických havárií. Vážné problémy se týkají také eroze půdy, likvidace odpadu a desertifikace.

1.7 Zahraniční obchod ČR

Obrat zahraničního obchodu v roce 2006 se zvýšil o 23,8 % oproti roku 2005 na 1 760,7 mld. USD. Vývoz vzrostl na 969,1 mld. USD a dovoz na 791,6 mld. USD. Vývoz zaznamenal růst o 27,2 % a dovoz růst o 20 % oproti roku 2005. Vývoz byl vyšší hodnoty než dovoz, a to o 177,5 mld. USD.

Přebytek obchodní bilance je tvořen především přebytkem vzájemného obchodu s USA a Evropskou unií. V určité míře je stav bilance podporován také podhodnoceným čínským jüanem, který zlevňuje čínskou produkci a tím i vývoz ze země.

Tabulka 1 - Vývoj obchodní bilance ČR – ČLR v mil. USD.

Rok	Obrat	Export	Import	Saldo
2006	1 760 686	969 073	791 614	177 459
2005	1 421 906	761 999	660 118	101 881
2004	1 154 792	593 369	561 423	31 946
2003	851 207	438 371	412 836	25 534
2002	620 766	325 596	295 170	30 426

Zdroj: <http://www.businessinfo.cz/cz/sti/cina-obchodni-a-ekonomicka-spoluprace-s-cr/7/1000539/>

Největší obchodní partneři Číny v roce 2006 (srovnání podle obratu):

- EU 272,3 mld. USD
- USA 262,7 mld. USD
- Japonsko 207,4 mld. USD

Největší odběratelé čínského zboží v roce 2006:

- USA 203,472 mld. USD
- EU 181,983 mld. USD
- Hongkong 155,385 mld. USD
- Japonsko 91,639 mld. USD

Největší dodavatelé do Číny v roce 2006:

- Japonsko 115,717 mld. USD
- EU 90,319 mld. USD
- Korejská republika 89,779 mld. USD
- ASEAN 89,526 mld. USD
- Tchaj-wan 87,109 mld. USD
- USA 59,209 mld. USD

Podle komoditní struktury se z ČLR nejvíce vyvážely stroje a přepravní zařízení, v dovozu převládaly také stroje a přepravní zařízení, následně nerostná paliva a chemikálie. ¹

1.8 Zahraniční investice a zvláštní ekonomické zóny

V Číně jsou zřizovány zóny volného obchodu s cílem přilákat zahraniční investory do země. Tyto zóny se nacházejí ve vyspělé pobřežní oblasti východní Číny a v současné době je zdůrazňována především oblast centrální a západní Číny.

¹ celá kapitola 1.7: Businessinfo [online]. [cit. 10. 10. 2007]. Dostupné z: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/cina-zahranicni-obchod-zeme-/6/1000539/>>

Hodnota zahraničních investic dosáhla v roce 2006 hodnotu 63 miliard USD. V souvislosti se zakládáním podniků zahraničních firem v Číně byl přijat zákon, který sjednocuje daňovou sazbu pro domácí a zahraniční osoby. V Číně je založeno několik tisíc **zvláštních hospodářských zón**, které nabízejí zvýhodněné daňové úlevy. Výhody mohou mít následující podobu:

- ▶ prominutí tzv. lokální daně z příjmu právnických osob
- ▶ snížení daně z příjmu právnických osob a to až na polovinu na úroveň 15 %
- ▶ vládou poskytované daňové prázdny.

Dále jsou vládou jsou primárně podporovány investice v energetickém průmyslu a dopravě, projekty v zemědělské výrobě. Všeobecně platí to, že jsou upřednostňovány technicky vyspělejší celky, dovoz hi-tech výrobků a moderních zařízení. Velkou podporu mají také celky šetřící spotřebu energie nebo sloužící k využívání obnovitelných zdrojů a další environmentální zařízení.

Zájem vlády je nyní soustředován do dvou oblastí:

- 1) revitalizace severovýchodních provincií – Liaoning, Jilin, Heilongjiang
- 2) rozvoj západních provincií - provincie Sichuan s centrem Chengdu, kde je stále ještě levná pracovní síla

Dle katalogu „Catalogue for Guiding Foreign Investment in Industries“ existují **čtyři kategorie oborů pro zahraniční investice**. Ty mohou být čínskou vládou dotované, nebo naopak zakázané.

- 1) obory zakázané – např. sociální průzkumy, šíření informací napadající politický systém Číny
- 2) obory s omezením – např. výroba filmů, provozování televizního a radiového vysílání
- 3) obory povolené
- 4) obory podporované – hi-tech výrobky, software, moderní technologie

2 Členství Číny v mezinárodních organizacích a regionálních uskupeních

Rozvoj Čínské lidové republiky stojí v popředí pozornosti všech světových mocností a dělá z Číny významného činitele na mezinárodní scéně.

2.1 Členství ČLR v mezinárodních organizacích a závazky vyplývající z ujednaných dohod

Čína je členem řady mezinárodních organizací, z nichž lze zejména jmenovat následující organizace.

- **APEC (Asia-Pacific Economic Cooperation)**

Ekonomické seskupení Asie a Tichomoří je organizace spojující země, které vytvářejí zhruba polovinu celkového HDP světa. Cílem tohoto seskupení je zlepšit ekonomické a politické vztahy mezi členskými státy.

- **BIS (Bank for International Settlements)**

Banka pro mezinárodní platby je mezinárodní organizace pro podporu měnové a finanční spolupráce a slouží jako ústřední banka pro centrální banky jednotlivých zemí.

- **FAO (Food and Agriculture Organization, FAO)**

Organizace pro výživu a zemědělství vznikla jako specializovaná agentura OSN. Její aktivity jsou směřovány na zvyšování produktivity zemědělství v rozvojových zemích. Snaží se o vyřešení problémů souvisejících s nedostatkem potravin a zlepšení životních podmínek venkovského obyvatelstva, které je závislé pouze na zemědělství.

- **IBRD (International Bank for Reconstruction and Development)**

Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj je jednou ze dvou institucí Světové banky a usiluje o zajištění finanční pomoci a hospodářský rozvoj chudších států.

- **ICAO (International Civil Aviation Organization)**

Mezinárodní organizace pro civilní letectví byla založena s cílem zajištění mezinárodní letecké dopravy. Určuje řízení vzdušných prostorů, definuje kódy letišť a letecký zákon.

- **ICC (International Criminal Court)**

Mezinárodní trestní soud se zabývá zločiny proti lidskosti, válečnými zločiny.

- **IDA (International Development Association)**

Mezinárodní asociace pro rozvoj je druhou institucí Světové banky (World Bank) a poskytuje půjčky nejchudším zemím světa směřované především na rozvoj vzdělávání, zdravotnictví nebo budování infrastruktury.

- **IFC (International Finance Corporation)**

Mezinárodní finanční korporace je skupinou Světové banky se zaměřením na rozvoj soukromého sektoru v rozvojových zemích. Její činnost spočívá v poskytování úvěrů a konzultační pomoci těmto zemím.

- **ILO (International Labour Organization)**

Mezinárodní organizace práce je jednou z organizací OSN a usiluje o sociální spravedlnost a uznávání pracovních práv a zlepšování pracovních podmínek.

- **IMF (International Monetary Fund)**

Mezinárodní měnový fond MMF podporuje měnovou spolupráci 185 členských států a rozvoj mezinárodního obchodu. Poskytuje úvěry členským zemím, které mají potíže s platební bilancí. Vykonává dohled na celý mezinárodní měnový systém.

- **IMO (International Maritime Organization)**

Mezinárodní námořní organizace se zabývá problematikou plavby a její bezpečnosti na moři. Spravuje globální námořní tísňový a bezpečnostní systém (Global Maritime Distress and Safety System GMDSS).

- **IOC (International Olympic Committee)**

Mezinárodní olympijský výbor organizuje Olympijské hry.

- **ISO (International Organization for Standardization)**

Mezinárodní organizace pro normalizaci vytváří mezinárodní normy ISO.

- **UN (United Nations)**

Organizace spojených národů OSN spojuje téměř všechny státy světa s cílem zajištění mezinárodního míru a mezinárodní spolupráce.

- **UNCTAD (United Nations Conference on Trade and Development)**

Konference o obchodu a rozvoji je organizací OSN a řeší oblasti hospodářské a obchodní spolupráce členských zemí, zapojení rozvojových zemí do mezinárodního obchodu, oblast celní a obchodní problematiky.

- **UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)**

Organizace pro výchovu, vědu a kulturu je specializovanou organizací OSN a svoji činnost směřuje do programů na vzdělávání, přírodních věd, sociálních a humanitních věd, kultury.

- **WIPO (World Intellectual Property Organization)**

Světová organizace duševního vlastnictví se zabývá problematikou ochrany práv intelektuálního vlastnictví.

- **WTO (World Trade Organization)**

Světová obchodní organizace založena jako nástupce organizace Všeobecné dohody o clech a obchodu (GATT - General Agreement on Tariffs and Trade) určuje pravidla mezinárodního obchodu a řeší mezinárodní obchodní spory.¹

¹ Businessinfo [online]. [10. 10. 2007]. Dostupné z:<<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/cina-zahranicne-politicka-orientace/3/1000539/>>

Vstup Číny do WTO dne 11. prosince 2001 byl pro Čínu důležitým mezníkem a přinesl čínské ekonomice výrazná zlepšení v rozvoji zahraničního obchodu, zlepšení vlastní tržní ekonomiky a schopnosti její konkurence. Především oblast přímých zahraničních investic pomáhá zvýšit hospodářskou úroveň země. Čína tak pokračuje v trendu otevírání se okolnímu světu.

Se vstupem do WTO se Čína zavázala k následujícím opatřením:

- ▶ snížení dovozních cel,
- ▶ postupnému odstraňování netarifních překážek obchodu,
- ▶ odstranění kvót při dovozu zboží do ČLR,
- ▶ rozvoj devizových služeb čínských bank,
- ▶ liberalizace služeb poskytovaných zahraničními bankami,
- ▶ přístup zahraničních subjektů do všech oblastí čínského hospodářství jako je bankovníctví, telekomunikace, obchodování s cennými papíry, turismus.

Členství ve WTO povede také ke zjednodušení pro zahraniční pojišťovny a banky, na které se od této doby vztahují stejná pravidla jako pro místní poskytovatele finančních služeb. Účast ČLR ve WTO zcela zaručeně povede k větší transparentnosti a kritéria pro vstup zahraničních subjektů na čínský trh budou volnější. Vstup do WTO nicméně nevyřeší všechny problémy související s Čínou ihned najednou.

Pro Českou republiku znamená vstup Číny do WTO výhodu v možnosti řešení sporů v rámci spolupráce EU a WTO. Konkrétně lze uvést **antidumpingová opatření Evropské unie uplatňovaná vůči ČLR**. V současné době jsou uplatňovaná především pro dovoz chemikálií, spotřební elektroniky, jízdních kol a jejich součástí.

Jako hlavní a klíčový problém představuje téma **ochrany práv duševního vlastnictví**. Čína podepsala řadu úmluv týkajících se problematiky ochrany práv duševního vlastnictví a tím pomohla uspíšit svůj vstup do WTO. Ochrana duševního vlastnictví zahrnuje patenty, designová práva, copyright nebo obchodní značky a pravidla ujednána v dohodě TRIPS. Dohoda TRIPS je založena na principu rovnováhy. Pokud je tvůrci přiznána patentová nebo copyrightová ochrana, získává tím na jedné straně právo zabránit

dalším osobám v neoprávněném kopírování. Na straně druhé působí tato ochrana jako stimul pro ostatní producenty k jejich snaze o vývoji nových výkonů.

Číňané jsou proslulí svojí schopností okopírovat téměř cokoliv. Čína porušuje autorská a patentová práva a úspěšně kopíruje moderní technologie ze Západu. Tento problém trápí snad všechny státy, které obchodují s Čínou. Nejde zde o kopírování např. CD disků, které je v tomto ohledu téměř bezvýznamné, ale o kopírování nejmodernějších projektů a technologií. Všechny země, které obchodují s Čínou, se potýkají také s tímto velkým problémem. Nutným předpokladem je zajištění ochrany a registrace IP na čínských úřadech. Praxe však ukazuje, že mnohdy ani taková právní ochrana čínské výrobce nezastaví. Řešení sporů v případě porušení práv k duševnímu vlastnictví je zdlouhavé a velmi nákladné. Jako příklad lze uvést produkci čínských automobilek, která znamená velkou hrozbu pro všechny světové výrobce automobilů. Čínským producentům se již podařilo úspěšně napodobit modely známých značek. Jména jako General Motors, Honda, Toyota, Nissan nebo Opel vedou právní řízení z důvodu porušení práv duševního vlastnictví s čínskými producenty. Nyní již Číňané pracují na zdokonalování technických podmínek, aby auta mohli dodávat na světové trhy. Vše je pouze otázkou času, kdy se jim to podaří.

2.2 Stručný popis vztahu Číny k EU, USA a Africe

Vztah Evropské unie a Číny patří k těm nejdůležitějším, přičemž jeho význam stále narůstá. V ekonomické oblasti lze ho charakterizovat tak, že z hlediska exportu je EU pro Čínu nejdůležitější trh, pro EU je Čína po USA druhou největší destinací vývozu.

Mezi oběma celky jsou každoročně uskutečňovány summity na nejvyšší úrovni. V roce 2006 se konal 9. září v Helsinkách a mezi jeho výsledky patřilo i odsouhlasení začít jednání o nové Dohodě o partnerství a spolupráci. Nová dohoda bude obsahovat významnou část týkající se ekonomických styků obou stran, včetně otázek ochrany lidských práv, přičemž má nahradit původní dohodu o obchodní a ekonomické spolupráci z roku 1985.

Poslední summit mezi EU a Čínou, který se konal 28. listopadu 2007, zhodnotil vývoj za uplynulé období. Reagoval zejména na dosavadní nepříznivý vývoj obchodní bilance mezi EU a Čínou, neboť podle současných odhadů by v roce 2007 měl obchodní deficit EU s ČLR dostoupit 150 - 160 mld EUR. Představitelé EU velmi důrazně žádali čínskou stranu o přijetí opatření např. k usnadnění přístupu vývozních komodit zemí EU na čínský trh, k vyšší ochraně práv duševního vlastnictví, k větší flexibilitě směnného kurzu čínské měny. Situace začíná být napjatá a na to upozornil předseda Evropské komise José Manuel Barroso předsedu čínské vlády Wen Jiabao. Zdůraznil, že evropští výrobci a exportéři začínají postupně Čínu vnímat jako hrozbu. Varoval, že pokud Čína nepodnikne účinné kroky k nápravě negativních záležitostí, bude nutno počítat s tím, že tlaky evropských producentů na přijímání ochranných opatření vůči čínskému importu budou nabývat na intenzitě a těmto tlakům by nebylo jednoduché odolávat. Komisař pro obchod P. Mandelson uvedl, že důraz, který EU ve svých obchodně-ekonomických vztazích s ČLR klade na ochranu práv duševního vlastnictví a zdravotní nezávadnost zboží, nelze v žádném případě vnímat jako záminku pro přijímání ochranných opatření na podporu evropských výrobců. Čínská strana si naopak musí uvědomit, že svou nedůsledností riskuje výrazný pokles zájmu evropských dovozců a spotřebitelů o čínské zboží.

Vztah Číny a USA, těchto dvou dominantních mocností dnešního světa, je výrazně ovlivněn vzájemnou obchodní bilancí, která vykazuje deficit amerického zahraničního obchodu. V Americe tak dochází k nerovnováze v ekonomice a pro nedostatek úspor jsou USA nuceny půjčovat si ze zahraničí. Velké devizové rezervy, které Čína drží v dolarech, mohou být pro USA do budoucna velký problém. Čína tímto uměle podhodnocuje kurz své měny a podporuje levnější vývoz svých výrobků a jejich konkurenceschopnost na americkém trhu. **Amerika vystupuje mnohem ostřeji vůči Číně než Evropské unie**, která se rozhodla k razantnímu postupu až v posledním půl roce. USA podaly stížnost WTO o nedovolené podpoře čínského exportu a také vyvíjejí nátlak na Mezinárodní měnový fond o revaluaci čínské měny.

USA jsou hlavním odběratelem čínského zboží. Aktuálním problémem nejen v americko-čínských obchodních vztazích je závadnost čínského zboží a jejich špatná kvalita. Společnost Mattel byla nucena v loňském roce stáhnout miliony kusů hraček z oběhu amerického trhu. Problémy se týkají i čínských potravin nebo textilu. A jak se k této záležitosti staví Čína? Ta uznává částečnou odpovědnost za nekvalitní výrobky, ale jako hlavní důvod vidí, že uměle vyvolanou panikou se USA snaží snížit svůj deficit v obchodní bilanci.

Významná jednání s Čínou jsou vedena i v rámci Světové obchodní organizace WTO. Její nejvyšší orgán, Generální rada, na svém zasedání dne 18. prosince 2007 projednal zprávy jednotlivých orgánů WTO týkajících se plnění podmínek členství Číny ve WTO. Např. zástupce USA konstatoval, že přechod z centrálně plánované na tržní ekonomiku není stále v Číně dokončen. USA i nadále považují subvence do automobilového průmyslu za nedovolené. Rovněž vývozní cla a režimy představují velice problematickou oblast. Ve výčtu problémů nechyběla ani práva k duševnímu vlastnictví a další oblasti. Některé problémy přetrvávají, což se projevuje také v sporech, které USA s Čínou v rámci WTO zahájily. Zejména jde o tři hlavní problémy: neoprávněné subvence, nedostatečnou ochranu duševních práv a diskriminační dovozní omezení. Čína slibuje, že bude pokračovat v postupném zlepšování svého obchodního režimu.

Často se dnes v médiích hovoří o **vztahu Číny k Africe**. Na začátek je třeba uvést, že Čína poskytuje africkým zemím velkou finanční, rozvojovou a technickou podporu a napomáhá tak jejich snaze o překonávání zaostalosti. V této souvislosti se v Africe uskutečnila řada projektů v oblasti průmyslové a zemědělské výroby, ve vzdělávání a zdravotnictví a budování infrastruktury. Do Afriky proudí čínské investice, které se soustřeďují především do těžebního a zpracovatelského průmyslu. Je nesporné, že se Čína snaží zajistit si přístup k surovinovým a energetickým zdrojům na africkém kontinentu. Dovozem z afrických zemí Čína pokrývá zhruba třetinu své spotřeby ropy. Na oplátku se Čína zavázala k zjednodušení dovozu afrického zboží na svůj trh a je dnes jedním z hlavních odběratelů Afriky.

V červnu 2007 byl zřízen Čínsko-africký rozvojový fond. Finanční krytí poskytuje Čínská rozvojová banka (China Development Bank – CDB), která se mimo jiné specializuje na profinancování rozvojového projektu v Africe. Čína také přislíbila, že odepíše dluhy africkým zemím, jak bylo dohodnuto na čínsko-africkém fóru v roce 2006. Na jedné straně se lze setkat s kritikou této hospodářské pomoci. Vytýkána je především její vázanost na nákup zboží a služeb z Afriky. Na straně druhé je oceňována zkušenost Číny jako rozvojové země a možnost předávání důležitých zkušeností a znalostí Africe při jejím pokusu o snižování chudoby.

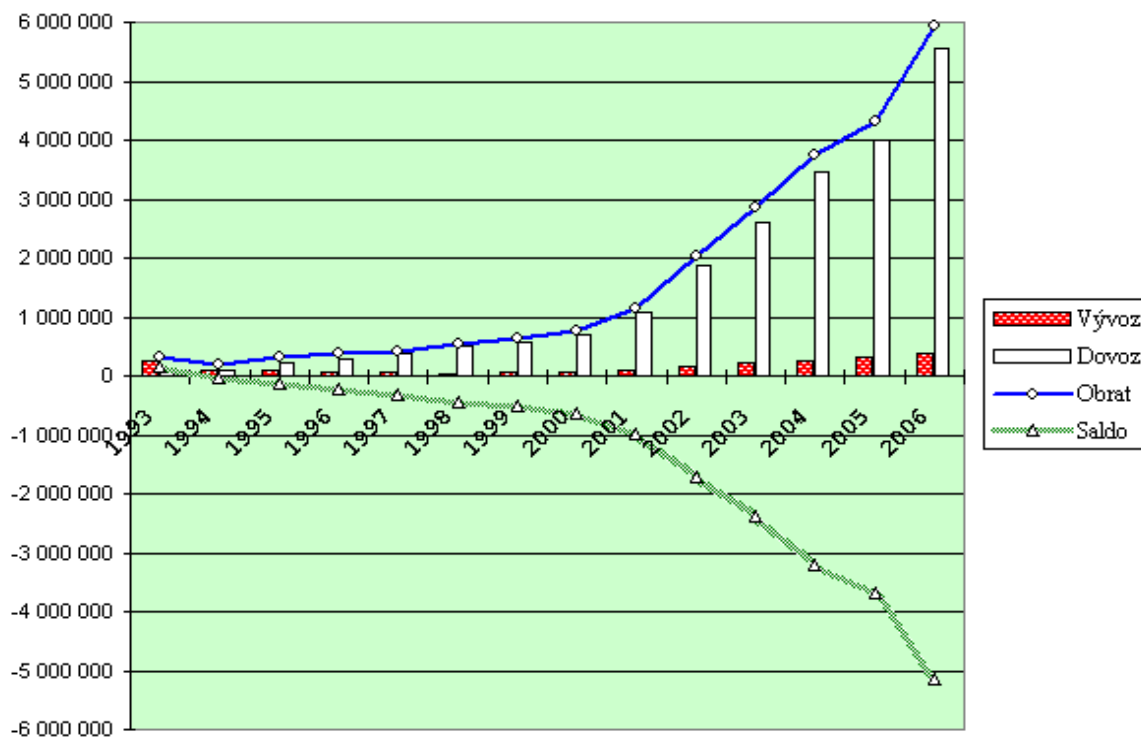
3 Obchodní a ekonomická spolupráce ČR s ČLR a její vývoj

Čínská lidová republika vždy hrála významnou a důležitou roli obchodního partnera bývalého Československa i dnešní České republiky. Česká republika představovala pro Čínu vždy kvalitního dodavatele a vše nasvědčuje tomu, že se náš společný vztah bude rozvíjet i nadále. V roce 2007 navštívila Čínu řada zástupců naší země na politické i obchodní úrovni s primárním cílem podpořit české exportéry a usnadnit jim cestu na čínský trh, dále k projednání obchodních a politických vztahů.

3.1 Vzájemná obchodní bilance České republiky s Čínskou lidovou republikou

Vzájemná obchodní bilance ČR a ČLR vykazuje pasivní saldo. Její vývoj charakterizuje následující graf a tabulka v příloze 1.

Obrázek 3 – Vývoj obchodní bilance ČR – ČLR v letech 1993 až 2006

Zdroj: <http://www.businessinfo.cz/cz/sti/cina-zahranicni-obchod-zeme-/6/1000539/>

Bývalé Československo dodávalo do Číny investiční celky a mělo tak podíl na rozvoji čínského hospodářství především v oblasti strojírenského, textilního a energetického průmyslu. V roce 1993 došlo k mimořádnému oživení českého exportu hlavně díky rapidnímu zvýšení vývozu hutnických výrobků, nákladních a osobních automobilů. V následujících letech značně stoupal dovoz čínského zboží, převážně spotřebního charakteru, a tak se obchodní bilance od roku 1994 stala pasivní. Tento trend se v posledních letech zrychlil a pokračoval i v průběhu roku 2006, kdy český vývoz vzrostl ve srovnání s rokem 2005 o 27 %, a dosáhl hodnoty 388 mil. USD, avšak dovoz zboží z ČLR vzrostl o 38 % a dosáhl hodnoty 5,5 miliard USD. Celkový obrat vzrostl o 37 % na 5,9 mld USD a deficit vzájemného obchodu na české straně v tomto období dosáhl výše 5,1 mld USD. Čínské statistiky jsou odlišné, zejména proto, že nezapočítávají vývoz do ČR přes Hongkong, takže deficit je menší.¹

Vzhledem k rostoucímu schodku obchodní bilance naší země s Čínou prosazuje vláda ČR proexportní politiku s primárním cílem nastavení fungujících podmínek pro podporu exportu na čínský trh. Deficit obchodní bilance s ČLR je největší, jaký má ČR s kteroukoliv jinou zemí.

Mezi nejvíce **dovážené výrobky** z Číny řadíme počítačové a elektrotechnické díly a součástky, paměťové jednotky, telekomunikační zařízení, příslušenství televizí a rozhlasu, elektrospotřebiče, elektronické přístroje, dále pak textil a obuv, hračky, sportovní potřeby, jízdní kola, organické a anorganické chemikálie, konzervované ovoce a zeleninu.

¹ Ministerstvo průmyslu a obchodu [online]. [12. 1. 2006] Dostupné z: <<http://www.mpo.cz/dokument4600.html>>

3.2. Smluvní základna

V souvislosti se vstupem ČR do EU byla ukončena platnost bilaterální Obchodně ekonomické dohody mezi ČR a ČLR z roku 1993 a byla ujednána Dohoda o hospodářské spolupráci mezi vládou ČR a vládou ČLR, která je v souladu s právem Evropské unie. Od 1. května 2004 jsou upravovány vztahy České republiky podle smluvních ujednání Evropské unie a Čínské lidové republiky. Smluvní dohody EU a ČLR upravují obchodní a ekonomické vztahy, vztahy na úrovni vědecké a technologické. Jsou to dohody následující.

- ▶ Dohoda o obchodní a hospodářské spolupráci mezi Evropským hospodářským společenstvím a Čínskou lidovou republikou (obsahuje také doložku nejvyšších výhod)
- ▶ Dohoda o vědecké a technologické spolupráci mezi Evropským hospodářským společenstvím a vládou Čínské lidové republiky
- ▶ Dohoda mezi Evropským hospodářským společenstvím a Čínskou lidovou republikou o obchodu s textilními výrobky
- ▶ Dohoda mezi Evropskou unií a Čínskou lidovou republikou o udělení statutu „Schválená turistická destinace“ (Approved Destination Status – ADS)¹

Oblast dvoustranných ujednání mezi Českou republikou a Čínskou lidovou republikou upravuje bilaterální smluvní základna a to zejména na úrovni průmyslové a technologické kooperace, zahrnuje rovněž oblast ochrany investic a zabránění dvojímu zdanění. Na základě výše uvedené Dohody o hospodářské spolupráci byl zřízen Ekonomický smíšený výbor zastoupený členy MPO ČR a Ministerstva obchodu ČLR.

¹ Ministerstvo průmyslu a obchodu [online]. [12. 1. 2006] Dostupné z: <<http://www.mpo.cz/dokument4600.html>>

V celkové obchodní bilanci zaujímala ČLR za rok 2006 celkově 9. místo mezi světovými obchodními partnery České republiky (26. místo ve vývozu, 2. místo v dovozu). Mezi faktory, které brání českému exportu, patří zejména netarifní bariéry ČLR (např. obtížné získávání dovozních kvót a licencí, certifikací podle čínského systému CCC), nedostatečná ochrana duševního vlastnictví v Číně, ze strany českých výrobců též malá konkurenceschopnost zboží (zejména z cenového hlediska) a mnohdy nedostatečný servis.

Ve dnech 28.-30. května 2007 navštívil Peking ministr průmyslu a obchodu Ing. Martin Říman. Hlavním důvodem jeho návštěvy ČLR bylo projednání možností, jak rozvinout obchodní a ekonomickou spolupráci a řešení některých problémů, jako např. růst obchodního deficitu s tímto teritoriem. Čínské straně byla prezentována připravenost českých firem podílet se na velkých projektech, např. v oblasti energetiky nebo životního prostředí, a byla seznámena s nabídkou i dalšího českého zboží a služeb. Jednání probíhala s představiteli nejvýznamnějších čínských ekonomických institucí, jako je Národní rozvojová a reformní komise (schvalující nejdůležitější projekty v rámci celého státu) nebo Ministerstvo obchodu ČLR.

3.3 Proexportní politika ČR, příležitosti spolupráce

Potěšitelným faktem je, že v posledních letech se zvýšila aktivita českých firem na čínském trhu. Došlo k otevření reprezentačních kanceláří, vytvoření společných nebo plně vlastněných podniků, zvýšil se počet různých misí a účastí na veletrzích.

V rámci uplatňování proexportní politiky ČR byla založena **agentura CzechTrade** jako příspěvková organizace Ministerstva průmyslu a obchodu. Agentura má otevřené své pobočky ve více než třiceti zemích světa a dvě kanceláře jsou také v Číně.

Jedna v přímořské Šanghaji a druhá ve vnitrozemí v Chengdu. Agentura shromažďuje poptávky a nabídky ze zahraničí, pomáhá se vstupem na zahraniční trh a řeší potřeby jednotlivých klientů a poskytuje asistenční služby. Jedním z úspěšných příkladů firem, které využily služeb vládní agentury CzechTrade je moravská společnost Ferrit, která prorazila na čínský trh a stala se dodavatelem důlních lokomotiv do Číny. V současné době jsou velmi propagovány agenturou rozvojové oblasti západní Číny s centrem ve městě Chengdu, které je čtvrtým největším městem Číny. Do této oblasti směřují investiční pobídky čínské vlády a jsou zde rovněž zachovány daňové úlevy. Agentura CzechTrade nabádá české investory a exportéry s možností prosadit se na čínském trhu v této nově rozvíjející se provincii.¹

Neexistuje snad jediná světově známá společnost, která by neměla výrobní podnik v Číně. Jako další příklady úspěšné spolupráce českých firem na čínském trhu lze uvést následující podniky. Patří sem Vítkovice, a.s., Škoda Auto, a.s., Linet, s.r.o., finanční skupina PPF, TOS Varnsdorf, a.s., Skřivánek, s.r.o. a z jabloneckého regionu to firma Jablotron. Jazyková a tlumočnická firma Skřivánek založila svou Pobočku v Pekingu a do budoucna očekává velký nárůst překladatelských prací a služeb především z čínštiny do angličtiny. Také firma Linet, s.r.o., která obchoduje s nemocničními lůžky uspěla na čínském trhu, a do budoucna uvažuje o vybudování výrobního podniku přímo v Číně.¹

Velmi perspektivní část hospodářství v Číně představuje automobilový průmysl. Na tomto poli má Česká republika v Číně také svůj podíl. Firma Škoda Auto zahájila v červnu 2007 prodej svých vozů vyrobených v Číně a uvedla na čínský trh octávii. Letos se předpokládá výroba dalších vozů, které jsou speciálně upraveny pro čínské zákazníky.

¹ Businessinfo [online].[10. 10. 2007] Dostupné z:<<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/cina-obchodni-a-ekonomicka-spoluprace-s-cr/7/1000539/#sec2>>

A jaké jsou příležitosti pro Českou republiku v Číně ?

V kterých odvětvích by mohli čeští dodavatelé uspět ?

Jako efektivní možnost další spolupráce mezi naší zemí a Čínou se jeví oblast ochrany životního prostředí, která stojí v popředí zájmu vládních orgánů ČLR. V energetickém sektoru čínského hospodářství má Česká republika dlouholetou tradici a pověst schopného partnera. Také v tomto odvětví mají české společnosti šanci uspět, především se jedná o projekty vodních elektráren a projekty obnovitelných zdrojů energie. Ve strojírenství převládá zájem čínské strany o dodávky obráběcích celků, textilních a obuvnických strojů, strojů dřevoobráběcích a výrobních linek pro dávkování a balení potravin. V potravinářství je zájem o dovoz např. pivovarů a mléčných výrobků. Ze spotřebního zboží si stojí na prvním místě sklo, zejména stolní a nápojové sklo a vázy, dále bižuterní polotovary, lustry a zařízení pro vybavení hotelů.¹

Podpora ze strany čínského státu směřuje jednoznačně do velkých projektů na budování elektráren, čističek vody a recyklaci pevného odpadu, nebo do infrastrukturních projektů. Pro české firmy se také v těchto odvětvích otevírá široké pole působnosti.

¹ Businessinfo [online].[10. 10. 2007] Dostupné z:<<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/cina-obchodni-a-ekonomicka-spoluprace-s-cr/7/1000539/#sec2>>

4 Obchodně politické podmínky pro vstup zboží vyrobeného v ČLR na trh EU, podmínky obchodování na čínském trhu

Po vstupu České republiky do Evropské Unie spadá obchodní politika ČR do kompetence Evropské unie, která je hlavním vyjednávačem s třetími zeměmi, to znamená také i s Čínskou lidovou republikou. Dne 28. listopadu 2007 proběhlo vrcholné jednání, tzv. summit, mezi EU a ČLR. Tato událost se koná vždy jednou za rok. V Evropské komisi je odpovědný za obchod komisař pan Peter Mandelson, který tentokrát poprvé ostře vystoupil proti obchodní politice Číny, především kvůli obchodní nerovnováze, která se odhaduje, že bude letos mezi EU a ČLR cca 160 mld EUR. Důvodem je to, že se evropští exportéři střetávají s celou řadou netarifních překážek při vstupu na čínský trh. Ještě důležitější je kopírování evropských technologií čínskou stranou, které nabývá velmi závažných rozměrů.

Přestože obchodní politika je věcí EU, členské státy mohou uzavírat bilaterální dohody o hospodářské spolupráci a vést přímá jednání o rozvoji obchodních a ekonomických styků. V souvislosti se vstupem ČR do EU k 1. květnu 2004 byla vypovězena původní bilaterální obchodní dohoda a uzavřena nová dohoda o hospodářské spolupráci. Podle ní byl zřízen česko-čínský Ekonomický smíšený výbor, který se na úrovni náměstků ministra sešel naposledy 30. srpna 2007 v Praze. Zde byly řešeny otázky vzájemné spolupráce. Další jednání se uskuteční příští rok a bude se konat v Pekingu.

4.1. Podmínky dovozu čínského zboží, problematika dováženého textilu

Všeobecně pro dovoz čínského zboží platí jednotná legislativa, která je uplatňována v rámci zemí EU. EU představuje druhého největšího odběratele čínského zboží. Dovoz z ČLR do ČR není v současné době zatím nijak množstevně regulován. Ochranná opatření omezující dovoz zboží z Číny jsou uplatňovaná na dovoz textilních a oděvních výrobků

(T/O). Proto je tato část věnována výhradně této problematice ,jejímu vývoji a současné situaci.

Vzhledem k **obrovskému navýšení dovozu textilních produktů z Číny** do České republiky a celé Evropské unie bylo nutné zavést zvláštní ochranná opatření určená k omezení takových dovozů ze třetích zemí, která se vztahují také na Čínu, jakožto třetí země a zároveň členskou zemí mezinárodní organizace WTO. Od 1. ledna 2005, po odstranění množstevních kvót, došlo k významným změnám v obchodu s textilními a oděvními výrobky. Tato problematika, především pak dopady radikálně zvýšených dovozů textilních a oděvních výrobků z Číny na evropská výrobní odvětví, byla v průběhu roku 2005 projednávána mnohokrát v rámci EU.

Prakticky od počátku roku 2005 ČR a řada dalších členských států poukazovala na to, že se naplňují obavy a dochází k prudkému zvýšení dovozů některých kategorií textilních a oděvních výrobků původem z Číny. Ti vyzývali EK k zabránění narušení trhu a újmě evropských výrobců a použití ochranného mechanismu podle ochranné klauzule podle Protokolu o přistoupení Číny do WTO. Na základě tlaku těchto států a údajů o realizovaných dovozech zahájila EK v roce 2005 ochranné šetření a vyžádala formální konzultace s čínskou stranou.

Následně bylo komisařem Mandelsonem a ministrem Bo Xilaiem dosaženo dohody a bylo podepsáno „Memorandum o porozumění“ (MoU), kterým byly stanoveny objemy dovozu pro 10 kategorií T/O výrobků pro zbytek roku 2005 a pro roky 2006 a 2007. V období od 11. června 2005 pak došlo ke zrychlení tempa vývozu z Číny. Vzhledem k tomu, že příslušné prováděcí nařízení EK nabylo účinnosti dne 12. července 2005 a vývozní licence začala ČLR vydávat až 20. července 2005, došlo k situaci, že z Číny bylo odesláno větší množství výrobků, než bylo dohodnuté množství pro období od 11. června do konce roku 2005 a to pak nebylo propuštěno do volného oběhu v EU. Situace se vyhrotila koncem srpna, kdy především státy, jejichž výrobci nechávají vyrábět výrobky v Číně, žádaly přijetí urychleného řešení.

Po několikerém projednávání v orgánech EU, kdy EK se přitom zavázala, že zajistí, aby se situace neopakovala a že se jedná o jednorázové a výjimečné řešení. Zablokované výrobky byly propuštěny do volného oběhu.

Situace v dovozech textilních a oděvních výrobků původem z Číny se pak ve druhé polovině roku 2005 uklidnila a **v letech 2006 – 2007 byla již stabilizovaná**, neboť byla zcela dodržována dohoda s čínskou stranou o množstevních omezeních 10 kategorií textilních a oděvních výrobků. V polovině roku 2007 začala EK při jednáních s čínskou stranou hledat řešení jak zajistit, aby po ukončení režimu množstevních omezení od 1. 1. 2008 nedošlo k situaci jako v roce 2005 a nedošlo k radikálnímu nekontrolovanému nárůstu dovozu.

V říjnu 2007 se pak EK dohodla s čínskou stranou na zavedení a uplatňování **systému dvojí kontroly** pro 8 nejcitlivějších kategorií výrobků v roce 2008 – oproti 10 kategoriím, pro které byly kvóty. Systém dvojí kontroly znamená, že pro vývoz z Číny budou čínskou stranou vydávány vývozní licence, vydávání dovozních licencí v EU je pak na jejich základě automatické. Tento systém umožňuje čínské straně zajistit, aby nedošlo k excesům, tj. k radikálnímu nekontrolovatelnému nárůstu vývozu uvedených výrobků z Číny v průběhu roku 2008. Takto bude možné sledovat hodnotu dovozů textilu do EU.

4.2 Způsoby vstupu na čínský trh

Čína je označována jako manufaktura světa, vyrábí se zde 1/3 celkové světové produkce a téměř na každém kroku se dnes setkáváme se zbožím označeným „Made in China“. Naopak také představuje obrovský spotřebitelský trh a ohromuje okolní svět svoji kupní silou. Mnoho exportérů si toto uvědomuje, využívá obrovskou kupní sílu Číňanů a hledá odbytí pro svoje výrobky v této asijské zemi. Koupěschopnost obyvatelstva roste a Číňané jsou ochotni utrácet. Nejvýrazněji se zvyšuje poptávka po luxusním zboží a Čína je dnes druhým největším spotřebitelem luxusních výrobků na světě. Přestože je možné v Číně vyrobit téměř všechno, nabízí spoustu příležitostí pro dovozce.

S ohledem na to, jakou specifickou zemí Čína je, nabízejí se čtyři základní způsoby, jak vstoupit na tamější trh. Na čínském trhu lze působit v podstatě prostřednictvím následujících možností. Každá forma podnikatelské aktivity má své výhody a nevýhody, její volba závisí na firemní strategii, na velikosti podniku, na obchodovaném produktu a zejména na tom, v jaké míře má daný podnik zkušenosti v obchodování s asijským partnerem a jaké má podnik kontakty. Ty jsou v Číně považovány za velmi důležité a hrají klíčovou roli zejména při vstupu na čínský trh. Zahraniční exportéři volí z následujících možností a jejich rozhodnutí předchází důkladná analýza vlastních možností.

• **Export (Exporting)**

Nejrychlejší a investičně nejméně náročný způsob, jak vstoupit na čínský trh je realizace vývozních operací zboží nebo služeb a jejich prodej přímo čínskému odběrateli nebo autorizované obchodní skupině. Hlavně pro firmy s omezeným zdroji přináší tato forma své výhody. Bezcelně lze do Číny vyvézt zboží určené k předvedení na výstavách a veletrzích s předpokladem, že bude zboží vyvezeno zpět. Další jako vzorek deklarovaný v minimální hodnotě nebo jako vzorek poskytnutý zdarma sloužící pro obchodní jednání.

Vývozci do ČLR se setkávají s počtem netarifních obchodních opatření, která zahrnují kvóty a dovozní licence na dovoz strojů, elektroniky, obilí, hnojiv, chemikálií, výrobků z gumy, atd. Pro tyto účely je rozděleno dovozní zboží na dvě základní kategorie: „general commodities“ a „machinery and electronic products“. Pro vývozce do Číny a jeho odběratele to znamená získání dovozní licence od Ministerstva obchodu (MOFCOM) na centrální úrovni, dále následují jednání na jednotlivých provinčních úřadech. U zboží podléhající volnému dovozu nejsou požadovány dovozní licence a kvóty a naopak u zboží s omezením je nutno získat předem dovozní kvótu a licenci. V souvislosti se vstupem Číny do WTO se ČLR zavázala k odstraňování kvót a licencí. U vyjmenovaných druhů zboží je povinná certifikace zboží při dovozu do Číny a jejich zavádění do systému CCC (China Compulsory Certification), který je pod správou CQC (China Quality Certification Centre).

Systém CCC se vztahuje převážně na průmyslové výrobky a ostatní produkci. Dovoz zemědělských produktů je řízen státní institucí AQSIQ (General Administration of Quality Supervision, Inspection and Quarantine). Naopak zakázané je dovážet do Číny zbraně, výbušniny, fotografie a knihy napadající politické a ekonomické fungování země.

- **Reprezentativní kancelář (Representative Office)**

Relativně nejlevnější cestou, jak působit na čínském trhu, kromě klasického exportu, je zřízení reprezentační kanceláře. Představuje způsob, který využívají především malé a střední podniky. Touto cestou lze představit svůj produkt na čínském trhu. Kancelář vyhledává obchodní partnery a zajišťuje spojení s českou stranou. Reprezentativní kancelář působí na čínském trhu pomocí nepřímé obchodní aktivity. To znamená, že nevstupuje do obchodního procesu přímou cestou a nenabývá oprávnění prodávat zboží, vystavovat faktury. Kancelář v podstatě nevytváří žádný zisk, působí jako reprezentant českého nebo jiného zahraničního podniku.

- **Společný podnik (Joint Venture)**

Další možností, jak působit na čínském trhu, je založení česko-čínského „Joint Ventrure. Po dlouhou dobu představuje tato forma podnikání pro zahraniční společnosti možnost vybudovat v Číně výrobní podnik. V dnešní době je „Joint Venture nejvíce preferovanou formou podnikání zahraničních osob v Číně. Společný podnik je zárukou kontroly nad obchodní a finanční činností.

Čínské právo diferencuje tuto formu podnikatelské činnosti na dvě možné varianty, Těmi jsou „the Equity Joint Venture (EJV)“ a „Contractual Joint Ventrure (CJV)“. Liší se od sebe způsobem rozdělování podnikatelského rizika a zisku. U formy EJV je riziko a zisk rozdělován mezi kooperující partnery podle jejich investovaného podílu. Druhá forma CJV rozděluje riziko a zisk mezi své partnery na základě smluvního kontraktu.

Nespornou výhodou založení společného podniku pro zahraničního partnera představuje ta skutečnost, že čínská strana zná velmi dobře místní trh, stejně tak jako čínskou legislativu, platné předpisy a mezilidské vztahy. Na druhé straně geografická odlehlost Číny znevýhodňuje zahraničního partnera, který tak ztrácí kontrolu nad výrobním procesem a aktivitami na čínské straně.

● Podnik s ryze zahraničním kapitálem (Wholly Foreign Owned Enterprise WFOE)

WFOE představuje způsob formy podnikání bez spolupráce čínského obchodního partnera, ale také nejnákladnější způsobu vstupu do teritoria. Výhodná je zde především nezávislost, větší flexibilita a možnost vlastního rozhodování. Odpadají také počáteční zdoluhavá jednání, která předcházejí vybudování společného podniku. Obchodník v tomto případě spoléhá pouze sám na sebe. Tento způsob má také své nevýhody. V úpravě čínského zákona o zřízení podniku s ryze zahraničním kapitálem je stanoveno mnoho podmínek, která působí jako silně omezující prostředek pro zahraniční osoby.¹

S ohledem na to, jako strategii a formu spolupráce podnik zvolí, stejně důležitá je i volba **místa pro podnikání** v Číně. Nejvíce mezinárodních společností má svá sídla a pobočky v hlavním městě Pekingu nebo v další městech jako je Šanghaj nebo Guangzhou, která leží na industrializovaném a rozvinutém východním pobřeží Číny. Stojí za to vzít v úvahu **speciální ekonomické zóny** budované čínskou vládou ve velkých aglomeracích za účelem přilákání zahraničních investorů a společností. Tyto zóny nabízejí atraktivní podmínky pro provozování podnikatelské činnosti, jako je vybudovaná infrastruktura, pozemky a výrobní haly. Jedním z nejdůležitějších aspektů jsou výhodné daňové, celní úlevy a investiční pobídky, které jsou v rámci ekonomických zón nabízeny. V současné době upřednostňovány především oblasti západní a vnitrozemské Číny, která se pomalu hospodářsky rozvíjí a vláda se snaží situaci zlepšit tím, že sem směřuje většinu svých investičních pobídek za účelem vyvážení rozvoje ve všech čínských provinciích. V přímořských provinciích již byly některé daňové úlevy zrušeny.

¹ Businessinfo [online].[10.10. 2007] Dostupné z <<http://www.businessinfo.cz/cz/rubrika/cina/1000539/>>

5 Charakteristika exportu firmy Palace de Bijoux do ČR

5.1 Informace o podniku a výchozí situace

Firma **Palace de Bijoux, s.r.o.**, je společnost, která se zabývá nákupem a prodejem skleněné bižuterie a bižuterních polotovarů, a byla založena roku 2001. Sídlo firmy je v Jablonci nad Nisou. Hlavní činnost podniku je směřována do oblasti skleněné bižuterie. Firma se zabývá se nákupem a prodejem bižuterních polotovarů, hotové bižuterie a broušených skleněných kamenů.

Poslední dva roky směřuje činnost podniku k rozvoji obchodního vztahu v Číně. Smyslem této činnosti je získání konkurenčního postavení mezi ostatními dodavateli. Firma zaznamenává úbytek objemu exportních dodávek. Důvodů je několik. Za prvé je to dočasné snížení poptávky po artiklu, na který se naše firma specializuje. Za druhé je to cenová konkurence Číny, kterou pocítuje celý svět. Proto podnik začal aktivně vyhledávat kontakty na čínské dodavatele a čínské výrobce skleněné bižuterie s cílem najít takového partnera, který bude schopen dodávat skleněné broušené kameny za výhodných podmínek. První obchod s Čínou se uskutečnil na základě náhodné poptávky, která byla získána od tureckého obchodního partnera, se kterým firma úspěšně spolupracuje několik let.

Minulý rok firma podepsala kontrakt s čínským obchodním partnerem na dodávku strojů a strojních zařízení. Předmětem smlouvy jsou stroje určené pro výrobu skleněných broušených kamenů, tzv. šatonů. Uskutečnění tohoto obchodu chápe podnik jako výhodu do budoucna, neboť konkurence na Jablonecku v oblasti bižuterie je obrovská, a spolupráce s čínským obchodním partnerem pomůže získat konkurenční výhodu.

5.2 Uzavření obchodu a struktura kupní smlouvy

Před vstupem na zahraniční trh si musí každá firma odpovědět na řadu otázek. Pro tento podnik byl však jeden faktor rozhodující a to takový, že konkrétní zakázka byla ekonomicky výhodná a pro další obchodní činnost téměř nezbytná. Prodejní strategie, která byla určena, spočívá v prodeji strojního celku, který je technicky jednodušší a snadný na následnou opravu a údržbu. Výhodná je také další spolupráce, která bude založena na realizaci více obchodních operací. Předpokládá se do budoucna servis strojů,

nákup náhradních dílů, kontrola a údržba strojů v Číně, popř. dodávky skleněné suroviny. Podmínku podepsaného obchodního kontraktu mezi kupujícím a prodávajícím tvoří **písemná dohoda o určitém cenovém zvýhodnění** na dodávky skleněných kamenů, které budou uskutečněny v budoucnosti. Jednoznačný cíl je zajištění si přístupu k levnějším zdrojům určeným pro další výrobní procesy bižuterních produktů, které podnik prodává na jiné trhy. Nákupem skleněných polotovarů od čínského partnera bude organizace schopna cenově konkurovat dalším výrobcům a obchodníkům v oblasti bižuterního byznysu.

Tato část bakalářské práce je věnována popisu jednotlivých kroků, které následovaly po podpisu obchodního kontraktu. **Kupní smlouva** je základem každého obchodního vztahu a v mezinárodním obchodě je mnohem důležitější. Smlouva, která byla sepsána s čínským obchodním partnerem měla následující strukturu:

- určení smluvních stran (název a sídlo dodavatele a odběratele)
- vymezení předmětu smlouvy a množství
- určení kupní ceny a měny, ve které bude realizován prodej a platba
- platební podmínka
- dodací lhůta
- dodací podmínka (parita)
- způsob dopravy
- exportní dokumenty požadované kupujícím
- ujednání o záruce a záruční lhůtě
- penále při nedodržení podmínek

K doplnění je třeba dodat vysvětlení k některým bodům kupní smlouvy.

- **Cena byla stanovena v EUR.** Přestože je většina obchodních transakcí s Čínou uskutečňována v USD, jednatel společnosti jasně preferoval realizace dodávek a jejich ohodnocení v EUR. Důvod je stále oslabování amerického dolaru vůči české koruně, které není výhodné především pro exportéry.

• **Platební podmínka** má následující funkce. Obsahuje ujednání o tom, kdy a kde má být zapláceno, způsob, jakým má být zapláceno a měna, ve které bude platba uskutečněna. V tomto případě byla smluvně ujednána částečná platba předem tzv. akontace a následující dílčí úhrady, které byly fixovány na jednotlivé dodávky strojů. Dále bylo nutné uvést přesný název banky, u které má být placeno, její adresu a, číslo účtu a SWIFT kód (Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication).¹

• **Ujednání o dodací lhůtě** je smluvně vázáno na plnění několika dílčích dodávek v předem určených termínech. Při výběru dodavatele byla organizace omezena krátkou tříměsíční dodací lhůtou, kterou zákazník požadoval. Na Jablonecku a celé České republice lze najít několik takových výrobců, avšak pouze jeden byl schopen vyrobit a dodat zakázku v požadovaném termínu.

• **Dodací podmínka (dodací parita)** se vztahuje k povinnostem a právům jednotlivých smluvních stran a přímo souvisí s dodávkou a převzetím zboží. Do tohoto místa je povinen prodávající hradit náklady spojené s dopravou, pojištěním nebo ostatních nákladů. Dodací podmínka je určena tzv. doložkou INCOTERMS a konkrétním místem. Vyjadřuje místo a okamžik, kdy přecházejí rizika ze strany prodávajícího na stranu kupujícího. Jedná se o rizika poškození zásilky nebo její ztráty.

INCOTERMS (International Commercial Terms), v českém překladu „Mezinárodní pravidla pro výklad dodacích podmínek“, stanoví unifikovaný systém dodacích parit, která jsou jednotná pro všechny obchodníky na celém světě. V tomto případě byla sjednána podmínka „CIF Seoul“. Tato dodací podmínka konkrétně znamená, že rizika přecházejí v momentě, kdy zásilka překročí zábradlí lodi v ujednaném přístavu lodění. Náklady však hradí prodávající až do přístavu určení. Exportér je povinen zajistit také dokument o pojištění.

¹ Pozn. nejčastější platební nástroj při obchodování s Čínou se používá dokumentární akreditiv („Documentary Credit“, „Letter of Credit L/C“). Tato dokumentární forma placení je založena na jistém principu. Představuje závazek vystavující banky poskytnout peněžní plnění prodávajícímu exportérovi (beneficientovi) proti předložení požadovaných dokumentů a splnění akreditivních podmínek. Tato forma placení je poměrně drahá a banky si za ni účtují vysoké poplatky. Představuje však značnou jistotu pro prodávajícího i kupujícího, že obě strany splní své závazky.

V souvislosti s touto konkrétní dodací podmínkou je třeba uvést, že vývozní operace byly realizovány formou reexportu přes Soul v Korejské republice. Důvodem bylo obejítí tarifních a netarifních překážky pro vstup zboží na čínský trh a z toho vyplývající ekonomická zvýhodnění a administrativní zjednodušení. Zákazník tak v podstatě deklaruje zboží při vstupu do ČLR jako zboží označené „MADE IN KOREA“.

• **Exportní dokumenty** požadované kupujícím tvoří obchodní faktura, konosament a doklad o pojištění. Námořní náložný list, neboli **konosament** („Bill of Lading - B/L“) je potvrzením o převzetí zásilky a také dokladem, který poskytuje právo kupujícímu zásilku vyzvednout. Je obvykle vyhotovován ve třech originálech a třech kopiích. Samotné pojištění zásilky a **doklad o pojištění** bylo zajištěno prostřednictvím daného speditéra.

K vyřízení celního odbavení zásilky byla vyhotovena **obchodní faktura a proforma faktura**. Proforma faktura nebyla přímo vyžadována kupujícím. Důvodem jejího vystavení byla dodávka určitého zboží zákazníkovi zdarma, které bylo ujednáno smluvně (čistící prostředky, skleněná surovina). Tyto položky byly uvedené na proforma faktuře, která sloužila k proclení zboží určeném jako bezúplatný vývoz. Položky, které byly vyčísleny hodnotově, byly součástí obchodní faktury.

5.3 Vazby guanxi

Znalost čínské mentality a kultury obchodního jednání hraje významnou roli při uzavírání obchodu. Číňané se chtějí od Západu učit nejnovějším technologiím a postupům. Pomalu přebírají západní vlivy, ale v oblasti mezilidských vztahů a vzájemného chování se tomu určitě tak nestane. Ve svém chování a jednání vycházejí z učení a myšlenek filosofa Konfucia (551-479 př.n. l.), který významně ovlivnil celou čínskou kulturu. Vymezil vzájemné povinnosti na základě pěti mezilidských vztahů. Určil vztahy mezi vládcem a poddaným, manželem a manželkou, otcem a synem, starším bratrem a mladším bratrem a vztah mezi přáteli. Mezi těmito osobami je zdůrazňována loajalita, podřízenost vůči autoritě a úcta ke starším lidem. **Celá společnost je založena na hierarchickém uspořádání** a každý jednotlivec tuto hierarchii ctí a dodržuje její uspořádání.

Tento obchod byl pro organizaci prvním, který byl uskutečněn s čínským obchodním partnerem. Zajímavé je to, že existují zásadní odlišnosti mezi čínským a západním stylem obchodního jednání. V Číně jsou vytvářeny a udržovány **vazby guanxi**, které se prolínají čínskou společností a existují mezi nejen mezi rodinnými příslušníky a blízkými přáteli, ale také mezi podnikateli, úředníky i nejvyššími politiky. Tyto vztahy se zakládají na vzájemném oplácení služeb a vzájemné důvěře.

Číňané vlastně neradi obchodují s někým koho neznají. Důležité jsou v podnikatelské sféře konexe, velmi pomůže také to, když Vás představí osoba, kterou znají obě strany. S cizinci Číňané jednají zprvu velmi opatrně. Proto je důležité pro začátek počítat s delším průběhem jednání. Všeobecně je pro čínskou kulturu charakteristické zdrženlivé chování a vnitřní sebekontrola. Velkou důležitost hraje řeč těla a neverbální komunikace. **Hlavní důraz je kladen na udržování dlouhodobých, stálých vztahů a budování důvěry** mezi zúčastněnými stranami.

Vytváření a existence vztahů je pro Čínu specifické a tvoří součást každodenního života. Rozhodně však neplatí, že dobré vztahy lze vybudovat za krátkou dobu. Je to proces, který trvá dlouho, ale pěstování takových vztahů a investice do nich se zahraničním podnikatelům určitě vyplatí.

5.4 Závěr a zhodnocení

V současné době probíhají přípravy jednání o další vzájemné kooperaci. Jsou zvažovány dvě možnosti. První možnost je setrvání u dosavadního typu spolupráce, u které se předpokládá, že bude založena importních a exportních dodávkách. Druhá varianta, která je projednávána, je založení společného podniku v Číně. Konečnému rozhodnutí bude předcházet řada jednání. Jednotlivé výhody a nevýhody při založení společného podniku v Číně lze zatím předběžně charakterizovat pomocí níže uvedené **SWOT analýzy**.

OPPORTUNITIES (příležitosti):

- získání nových zákazníků
- rozšíření nabídky na další mezinárodní trhy
- možnost rozvoje kooperace s čínským obchodním partnerem
- levná pracovní síla

THREATS (hrozby):

- rostoucí konkurence především z asijského regionu
- dočasný pokles poptávky
- riziko porušení ochrany práv intelektuálního vlastnictví ze strany čínského obchodního partnera
- stálý nárůst cen surovin, energie a ostatních nákladů

STRENGTHS (silné stránky podniku):

- kvalita výrobků
- cenová konkurenceschopnost
- schopnost realizace dodávek v krátkých termínech
- posílení postavení společnosti na zahraničních trzích a posílení pozice v „jabloneckém bižuterním regionu“

WEAKNESSES (slabé stránky podniku):

- neúplná znalost čínské legislativy a specifík čínského trhu
- nedostatek kvalifikovaných odborníků
- dlouhá doba nutná pro vybudování pozice na čínském trhu
- specializace firmy na úzký okruh výrobků

Zatím oba subjekty pracují na tom, aby dodávky byly uskutečněny v co nejkratších termínech a strojní celky byly na čínském území uvedeny do provozu. Na závěr je třeba dodat, že podnik má velký zájem o prohloubení další spolupráce s tímto konkrétním čínským partnerem a dá se předpokládat, že zájem je také i na druhé straně.

ZÁVĚR

Cílem mé bakalářské práce bylo podat základní informace o Čínské lidové republice, její ekonomické situaci a možnostech obchodování s touto zemí. Je zřejmé, že Čína nabízí obrovské příležitosti, která s sebou přinášejí také velká rizika. Na jedné straně se podnikatelům otevírá nový prosperující trh s levnou pracovní silou, na straně druhé se jedná o trh teritoriálně odlehlý s naprosto odlišným podnikatelským prostředím. Přestože Čína nedávno šokovala svět aférou o nekvalitní a zdraví škodlivé produkci, nikdo není schopen zastavit výrobní „boom“, který se zde odehrává.

Pro mnohé podnikatele představuje Čína obchodního partnera, pro druhé může být velkým konkurentem. Je nutné si však uvědomit, že hospodářská situace na naší planetě se mění a Čína velmi usiluje o to, aby se dostala na špici nejsilnějších ekonomik světa.

Ve své bakalářské práci jsem čerpala z uvedených internetových zdrojů a odborných publikací. Práce je založena především na skutečnostech z aktuálního období. Řadu cenných informací jsem získala od Ing. Aleše Uchytily, který pracuje jako teritorialista pro Čínu a Japonsko na Ministerstvu průmyslu a obchodu České republiky. V této práci jsem rovněž vycházela ze svých zkušeností v oblasti zahraničního obchodu.

Domnívám se, že poskytnuté informace splňují zadaný cíl, s přihlédnutím k možnostem, které jsem měla při jejich získávání. Nabízí se velké množství dat o čínském trhu, který je tak odlišný, a proto jsem se soustředila na důležité informace, které jsem utřídila ve své bakalářské práci. Tyto informace jsou také určitým přínosem pro podnik, ve kterém pracuji, a jeho vstup na nový zahraniční trh.

SEZNAM LITERATURY:

MACHOVÁ, H., ČERNOHLÁVKOVÁ, E., SATO A. a kol. *Mezinárodní obchodní operace*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2003. ISBN 80-247-0686-5

BENEŠ, V. a kol. *Zahraniční obchod*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2003. ISBN 80-247-0558-3

HOFER, MARKUS, B., EBEL, BERNARD (Editors). *Business Success in China*. Springer-Verlag Berlin Heidelberg, 2007. ISBN 978-3-540-34614-2

MEJSTRÍK, M., MERKNER, T. a kol. *Hospodářský vývoj Číny. Příležitost*, 24.2.2005

OBUCHOVÁ, L. *Číňané 21. století, dějiny-tradice-obchod*. Praha: Academia, 1999. ISBN 80-200-0641-9

SELIGMAN, SCOTT, D., *Čínská obchodní etiketa*. Praha: B/B Art, 2007. ISBN 978-80-7381-127-3

Internetové zdroje:

www.blisty.cz

www.businessinfo.cz

www.chinaembassy.cz

www.cinsky.cz

www.czechtrade.cz

www.exporter.ihned.cz

www.foibos.cz

www.mpo.cz/

SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK:

Obrázek 1	Mapa Číny
Obrázek 2	Administrativní dělení Číny
Obrázek 3	Vývoj obchodní bilance ČR – ČLR v letech 1993 až 2006
Tabulka 1	Vývoj obchodní bilance ČR-ČLR v mil. USD

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1 Obchodní výměna Česká republika – Čínská lidová republika
v tisících USD

PŘÍLOHA 1

Tabulka - Obchodní výměna Česká republika - Čínská lidová republika (tis. USD)

	Vývoz	Umístění	Dovoz	Umístění	Obrat	Umístění	Saldo
1993	252 941	11.	79 184	22.	332 125	14.	173 757
1994	89 545	23.	105 623	21.	195 168	21.	-16 078
1995	94 005	23.	208 794	19.	302 799	21.	-114 789
1996	71 642	33.	298 535	16.	370 177	19.	-226 893
1997	48 360	38.	377 139	15.	425 499	17.	-328 779
1998	45 000	43.	498 552	14.	543 552	17.	-453 552
1999	58 511	34.	564 345	13.	622 856	17.	-505 834
2000	66 028	37.	694 806	12.	760 834	16.	-628 778
2001	80 532	34.	1 067 246	10.	1 147 778	14.	-986 714
2002	147 597	28.	1 874 276	5.	2 021 873	11.	-1 726 679
2003	236 382	23.	2 610 889	3.	2 847 271	10.	-2 374 507
2004	266 819	23.	3 472 947	4.	3 739 766	9.	-3 206 128
2005	304 974	26.	4 002 232	4.	4 307 206	10.	-3 697 258
2006	388 360	28.	5 540 227	2.	5 928 587	10.	-5 151 867
2007-X	535 007	21.	7 089 623	2.	7 624 630	7.	-6 554 616

Zdroj: <http://www.businessinfo.cz/cz/sti/cina-obchodni-a-ekonomicka-spoluprace-s-cr/7/1000539/>

Komentář k tabulce:

- sloupec umístění znamená pořadí umístění České republiky mezi ostatními zeměmi
- na výše uvedeném zdroji je dostupná tabulka s údaji do 7/2007, tuto novou informaci jsem získala na osobní konzultaci na MPO ČR